

הנחה פרטית בלתי מוגה

א. על ויגש אליו יהודא וגו' פירש"י. יכנסו דברי באזניך, ולכאורה אינו מובן מה מוסיף רש"י בזה דהרי כתוב ידבר כו'; באזני אדוני ומה מוסיף ברש"י, דיכנסו כו', ועוד אינו מובן דהרי כבר כתוב לעיל (בחומש זה גופא) וידבר עפרון ואברהם באזני בני חת ולמה אינו אומר שם רש"י זה (וכמבואר לעיל, - היינו שקושי' כעין זה הקשה כ"ק אר"ש בשבוע העברה, - המעתיק), דאם זה נוגע לפירוש באזני כו' הי' צ"ל זה שם שהוא מוקדם, וצריכ' לומר אשר או ששם הפי' הוא לא כן, או ששם יובן זה בדרך ממילא. ודוקא כאן מעיד זה, ויובן מה שרש"י מתחיל בויגש אליו באזני אדוני שלכאורה מה מביא הויגש שזה אינו נוגע להפירוש בואזני אדוני.

ואין לומר שזה דרכו של רש"י שבכל מקום בסדרה חדש מביא תחלה הפסוק בכדי לומר שזהו פרשה חדש, כיון שרש"י הי' כותב לפעמים בקונטרסים ולפעמים בגליונות, ולכן הי' צריך להביא תחלה הפסוק, דהרי בלך לך מביא רש"י רק לך לך היינו בהנוגע לפירושו לטובתך ולהנאתך ואינו מביא תחלת הפסוק דויאמר, ועכצ"ל מדהביא ויגש כאן שזהו נוגע לפירושו של רש"י.

והביאור הוא דאצל עפרון ואברהם שדיברו באזני בני חת, שבאמת עיקר מה שדיבר אברהם הי' שייך רק לעפרון אלא כיון שעפרון לא ירמה - אויטנארן - הי' צ"ל באזני בני חת מצד פרסום שגם הם ישמעו זה.

וכמו"כ בהנוגע ממה שדיבר עפרון לאברהם הוא שרצה להראות אז ער וועט נישט אויטנארן אח"כ ולכן אמר זה לאזני בני חת שגם הם ישמעו זה ויהי' באופן של פרסום, או י"ל כדאיתא בגמ' קידושין כל הפוסל במומו פוסל, והיינו שעפרון חשד את אברהם למרמה וממילא הי' באזני בני חת. וזהו בפשטות אבל כאן אין לומר כפשוטו שיוסף ישמע זה, דהרי כבר מבואר שכל אחיו היו עמו אצל יוסף, ויגש אליו יהודא היינו שמובן שיוסף ישמע זה במיוחד.

וע"ד דאיתא בהנוגע לוידבר אליו (למשה) מתוך הכרובים כו' ואי' דמשה לבדו שמע זה, וא"כ מזה גופא שכתוב ויגש מובן שהוא בכדי שיוסף ישמע זה במיוחד ומה מוסיף עם ידבר כו' באזני אדוני, ולכן מבאר רש"י (כמבואר לכל לראש שרש"י ענינו פשוטו של מקרא) שהכוונה הי' יכנסו דברי באזניך, וכמבואר מ"ש כ"ק מו"ח שיש ב"ע בשמיעה הערן און דערהערן שדערהערן הוא מצד דברים היוצאים מן הלב נכנסין אל הלב ופועלין פעולתן.

וכמו"כ הי' כאן כוונתו שיהי' באופן של דערהערן ויפעול אצל יוסף ובהמשך אומר רש"י ואל יחד כו' מכאן אתה למד שדיבר אליו קשות, וזה אינו הדאי' ממה שכתוב להלן, אלא מצד ואל יחד דוקא, ורש"י מוסיף מכאן אתה למד, ולכאור' הי' אפשר לומר אתה לומד סתם, ומובן שזהו מואל יחד כיון שרש"י קאי על זה.

והביאור הוא, שבפסוק זה גופא יש לכאור' דאי' שדיבר אליו קשות והוא דאיתא שאמירה הוא לשון רכה, ודיבר הוא לשון קשות וכדאי' בגמ' ע"ז מדיבר אליו האיש הזה קשות, וכאן כתוב בלשון דיבור ומוכח שהי' דיבור, קשות, אלא שמזה אינו מוכרח ואפ"ל כל הפרשה באופן של תחנונים, וע"ד פי' הפשוט כי כמוך כפרעה שאתה חשוב כפרעה (אעפ"י שיש פי' שמה פרעה איז גארנישט כמו"כ אתה וגם אהרוג אותך כו', אבל זה אינו בפשוטו

של מקרא והוא רק בדרוש) והי' כוונתו שכמו פרעה אפשר לגזור כמו"כ אתה, ואם אתה רוצה תוכל לשלוח את בנימיך, והסביר לו בתחנונים שנפשו קשורה בנפשו, והי' כראותו כי אין הנער ומת כו', וממילא ביקש שישלח את בנימיך, וזה שכתוב בלשון דיבור הרי הכוונה הוא שכיון שרש"י פי' יכנסו דברי באזניך וכוונתו הי' שיפעול ביוסף, וזהו לשון דיבור שמבואר שהוא לשון דבר א' לעם ולא ב' והוא מלשון ידבר עמים מלשון הנהגה וממילא כיון שרצה שזה יפעול ביוסף הי' צ"ל באופן של תקיפות אבל אינו בדיבור קשה. ולכן אומר רש"י דוקא מ"כאך" אתה למד שדיבר קשות, דאם הי' כתוב סתם הי' אפ"ל שכוונת רש"י אינו מואל יחר אלא מכל המשך הסיפור והעיקר הוא מדיבור, ומצד זה הי' אומר לו ואל יחר אפך,

ולכן אומר שדוקא מואל יחר גופא כנ"ל מוכח שאם הי' באופן של תחנונים למה אמר לו ואל יחר, דכן הוא הדרך לבקש בתחנונים וממ"נ אם יתקבל טוב ואם לא לא, ולמה אמר ואל יחר אלא מוכרח לומר שהי' באופן של קשות, וזהו מה שרש"י מפרש על כי כמון בפשוטו של מקרא, חשוב אתה בעיני כמלך, שזה בא ג"כ להמשך למה שכתב רש"י דמכאן דוקא אתה למד, אבל בפשוטו של מקרא אפ"ל באופן של תחנונים כנ"ל, ובפשוטו של מקרא הדיבור קשה הי' באופן של בתמי' אין אתה יכול לעשות זה ונפשו קשורה כו' ועזב את אביו ומת, ווי קענסטו דאס טאן אוך דו טראכסט אז ס' וועט אזוי אדורך גיין, וזהו האופן דקשות וזהו ע"ד דאי' בהנוגע לקיץ שבעתים יוקס קיץ ועיי"ש פירש"י שהוא ע"ד"ז.

וכן ענין צריך לבוא להוראה, וההוראה הוא שבשעת שצריכין לפעול ענין של מהיכי תיתי אז צ"ל כמו המנהג לכתחילה בתחנונים ואח"כ בדבר קשה. והיינו בהנוגע לגביע הכסף כו', אבער בשעת ווען עס האנדלט זיך צו ראטעווען א אידיש קינד אליגעגענעס ברודער פון מצרים דעמאלטס איז בלי חשבונות ומתחילים לצעוק בדברים קשים (אעפ"י שהסדר הוא להתחיל בתחנונים כי אח"כ יוכל לבוא לקשים אמנם אם מתחיל כבר בקשים שוב לא יכול לדבר בתחנונים) והגם שלא ידע אם זה יפעול שאינו עושה כמנהג, מ"מ דעמאלטס גייט ער בלי חשבונות, ובאמת אדרבא דוקא ע"י זה יוכל לפעול, דהרי אם ילך עפ"י סדר אז יראה שהו"ע של מהיכי תיתי, אבל אם רואה שהולך בלי חשבון וע"כ מוכרח לומר שהו"ע שמוכרח, אז יפעול, וכמו ביהודא שפעל עי"ז ולא יכול ליוסף להתאפק דאז נמצא שלא עוד שפעלו אלא שהם היו המושלים באמ"צ. וכמו"כ הוא בהנוגע ליוסף העליון, שע"ז שיהי' באופן של צעקה ודיבור קשה ונפשו קשורה בנפשו, נפש שלמטה עס נפש שלמע', אז יפעול ולא יכול יוסף להתאפק כו'.

ב. על ויפול על צוארי בנימיך אחיו ובנימיך בכה על צואריו פירש"י מצד ביהמ"ק שיחרב כו', ואינו מובן הרי רש"י הוא פשוטו של מקרא, וכאן אינו מביא כלל הפשוטו של מקרא. ועוד זה שאינו אומר כדרכו ורבותינו דרשו כו'.

ומשמע שזה גופא מוכרח מפשוטו של מקרא, ישנם אומרים שאי אפשר לומר כפשוטו שבכה על בנימיך כפשוטו שהרי יוסף גופא מה שידד למצרים הי' זה מצד שיעקב חלק אותו מכל בניו, ואיך שייך לומר שעכשיו יחלק נוסף את בנימיך משאר השבטים, ועכ"ל שהבכ"י הי' מצד הביהמ"ק שזה שייך דוקא לבנימיך.

הנחה פרטית בלתי מוגה